

SAVREMENI INSTRUMENTI FINANSIRANJA - FORFETING

Autor rubrike: mr Vesna Matić

Dalja razrada pojma forfetinga vodi u pravcu osvetljavanja njegovog pravnog aspekta, vrstama rizika čiji se transfer vrši upotrebom ovog instrumenta, kao i značaju koji on ima za učesnike u međunarodnim poslovnima transakcijama.

Ugovor o forfetingu je tvorevina autonomnog prava i, još uvek, u velikom broju zemalja (uključujući i našu), nije regulisan nacionalnim propisima.

Zbog toga se za ugovor o forfetingu kaže da je neimenovani ugovor. Osim ove karakteristike, ugovor o forfetingu je i formalni ugovor (obavezna pismena forma), teretni ugovor, formularni ugovor (po tehnici zaključivanja), aleatorni ugovor (forfeter preuzima rizik naplate potraživanja od trećeg lica, bez prava na regres u slučaju nemogućnosti naplate) i mešoviti ugovor.

Za ovaj ugovor se kaže da je mešovit zato što sadrži elemente nekih drugih ugovora, kao što su ugovor o kreditu ili ugovor o eskontnom kreditu.

Ugovor o forfetiranju proizvodi pravno dejstvo samo između lica koja u njemu učestvuju (inter partes):

- domaćeg izvoznika (prodavca - proizvođača - komintenta) koji ustupa svoje potraživanje i
- banke (forfetera) koja od svog kometenta (domaćeg izvoznika) kupuje nedospelo novčano potraživanje uz određeni diskont koji tereti komintenta i uz odricanje prava na regres, u slučaju nemogućnosti naplate od trećeg lica.

Pravni odnosi između ostalih učesnika u poslu forfetiranja regulišu se drugim ugovorima:

- Ugovorom o kupovini i prodaji robe između domaćeg izvoznika (prodavca - proizvođača) i inostranog uvoznika ili
- u neposrednom pravnom odnosu između inostranog uvoznika i njegove poslovne banke, koja po njegovom nalogu obavlja bankarske poslove u vezi sa forfetingom.

Otkup potraživanja od domaćeg izvoznika u poslu forfetinga, forfeter može obaviti na jedan od navedenih načina:

- zaključenjem ugovora o cesiji
- otkupom meničnog potraživanja i
- prenosom dokumentarnog akreditiva sa izvoznika na banku forfetera i to pre roka dospelosti

Najčešći način prenosa potraživanja u poslu forfetiranja je otkup meničnog potraživanja. Važno je naglasiti da u zemljama ženevskog meničnog sistema (kome pripada i naša zemlja), kod trasirane menice nije dozvoljeno da trasant unese klauzulu "bez regresa" ("without recourse"), što je glavna odlika forfetiranja. Zato se u ovim zemljama može otkupljivati menično potraživanje u poslu forfetiranja korišćenjem sopstvenih menica, kod kojih je dozvoljeno unošenje klauzule "bez regresa" sa meničnim dejstvom, kako prema trasantu, tako i indosantima.

Kod menica u angloameričkom pravu

takođe je dozvoljeno unošenje klauzule "bez protesta".

Značaj ovog instrumenta je višestruk. Posmatrano iz ugla izvoznika, prednosti forfetiranja su sledeće:

- on odmah naplaćuje svoje potraživanje velike vrednosti, čime značajno ubrzava obrt angažovanog kapitala.
- otklanja rizik gubitka zbog smanjene likvidnosti, ali i tržišne razlike - rizik kamatne stope i valutni rizik, odnosno,
- otklanja i druge rizike, kao što su politički rizik, rizik transfera ili rizik naplate potraživanja,
- što mu sve zajedno daje poziciju sa koje može da bude daleko konkurentniji sa svojom ponudom na tržištu.

Pogodnosti za uvoznika evidentiraju se kao daleko jednostavniji transfer novih i skupih tehnologija iz razvijenih zemalja, što je bitna pretpostavka za razvoj domaće tehnologije.